

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise, taimse paljundusmaterjali ja taimekaitsevahendite eeskirjade kohaldamine ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 1829/2003, (EÜ) nr 1831/2003, (EÜ) nr 1/2005, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 834/2007, (EÜ) nr 1099/2009, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009 ja määruseid (EL) nr 1151/2012, (EL) nr [...] /2013 ning direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ, 2008/120/EÜ ja 2009/128/EÜ (ametliku kontrolli määrus)”

COM(2013) 265 final – 2013/0140 (COD)

ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta ning muudetakse nõukogu direktiive 98/56/EÜ, 2000/29/EÜ ja 2008/90/EÜ, määruseid (EÜ) nr 178/2002, (EÜ) nr 882/2004 ja (EÜ) nr 396/2005, direktiivi 2009/128/EÜ ja määrust (EÜ) nr 1107/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 66/399/EMÜ, 76/894/EMÜ ja 2009/470/EÜ”

COM(2013) 327 final – 2013/0169 (COD)

(2014/C 67/34)

Raportöör: **José María ESPUNY MOYANO**

23. mail ja 13. juunil 2013 otsustas Euroopa Parlament ning 7. ja 21. juunil 2013 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2, artiklile 114, artikli 168 lõike 4 punktile b ning artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmiste ettepanekute küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise, taimse paljundusmaterjali ja taimekaitsevahendite eeskirjade kohaldamine ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009 ja määruseid (EL) nr 1151/2012, [...] /2013 ning direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ, 2008/120/EÜ ja 2009/128/EÜ (ametliku kontrolli määrus)”

COM(2013) 265 final – 2013/0140 (COD),

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta ning muudetakse nõukogu direktiive 98/56/EÜ, 2000/29/EÜ ja 2008/90/EÜ, määruseid (EÜ) nr 178/2002, (EÜ) nr 882/2004 ja (EÜ) nr 396/2005, direktiivi 2009/128/EÜ ja määrust (EÜ) nr 1107/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 66/399/EMÜ, 76/894/EMÜ ja 2009/470/EÜ”

COM(2013) 327 final – 2013/0169 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. oktoobril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 493. istungjärgul 16.–17. oktoobril 2013 (16. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 133, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused

Kontrollid

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab üldjoontes ettepanekut ametlike kontrollide kohta, mille eesmärk on tagada inimeste, loomade ja taimede tervise kõrge tase ja ELi siseturu toimimine.

1.2 Komitee peab positiivseks nii ühise analüüsisüsteemi loomist kui ka seda, et igas liikmesriigis on olemas referentlaborid.

1.3 Komitee näeb problemaatiliseks kontrollitasude kehtestamist iga liikmesriigi omal äranägemisel, arvestades, et need võidakse kehtestada ebahühtlaselt. Seepärast pooldatakse tasude ühtlustamist nende haldamise kriteeriumide ja meetodika osas, aga siiski mitte tasu rahalise suuruse osas, mis peab vastama iga riigi asjaoludele.

1.4 Komitee on vastu ametlike kontrollide rahastamisele 100 % ulatuses igas liikmesriigis ainult kõnealuste tasude alusel, sest see tekitab ohu, et pädevad ametiasutused ei pea oma kontrollides esmatähtsaks suuremat tõhusust.

1.5 Seoses mikroettevõtjatele tasu maksmisest erandi tegemisega juhib komitee tähelepanu ohule, et võimalik erinevus tasude kohaldamises liikmesriikides võib põhjustada turumoonutusi. Turumoonutuste riski saaks vähendada, kui õigusakti ettepanekus või selle hilisemal rakendamisel kehtestatakse kogu ELis ühesugused kriteeriumid tasu maksmise kohustusest vabastamise heakskiitmiseks, mis oleksid täpsemad ja piisavalt ulatuslikud, et hõlmata tegelike olude paljusust kõnealuses sektoris, samuti selleks, et võtta eriti arvesse VKEsid ja mikroettevõtjaid.

1.6 Samas peab komitee vajalikuks kehtestada eelnevale lisaks, et tunnustatakse mõnedes ettevõtetes juba kehtestatud tõhusaid enesekontrolle, mida viivad läbi ettevõtte enda kvalifitseeritud töötajad. See võib väljenduda nn riiklike kontrollitasude alanemises kõnealustes ettevõtetes, sest neis saab oluliselt vähendada riigiametnike tööd, kes saavad seega täita oma kontrolliülesandeid neis ettevõtetes, kus ei ole sellise enesekontrolli läbiviimiseks piisavalt tööjõudu.

1.7 Komitee peab oluliseks, et selle õigusakti tulevasel rakendamisel tuleb arvesse võtta asjaolu, et kontrolli rakendamisel eri liikmesriikides puudub ühtsus ning et tööjõu ja rahaliste vahendite erinevus eri liikmesriikide kontrollitegevuses võib tekitada moonutusi vastavate põllumajandus- ja loomakasvatusturgude kontrollides, millel on negatiivsed tagajärjed kõigi jaoks.

Kulud

1.8 Komitee toetab üldjoontes kulude haldamise ettepanekut, mille eesmärk on tagada toidu- ja toidutootmissüsteemide ohutuse kõrge tase, parandada loomade tervist ja heaolu, tuvastada ja likvideerida taimetervise ja loomade tervist ning tagada ametliku kontrolli tõhusus.

1.9 Komitee peab positiivseks praegu mitmes õiguslikus aluses esitatud finantsätete asendamist ühe ühtse, selge ja tänapäevase finantsraamistikuga, mis optimeeriks kulude finantsjuhtimise rakendamist ning toimimist toidu ja sööda valdkonnas.

1.10 Komitee toetab ettepanekut edendada programmi „Parem koolitus ohutuma toidu nimel” ühtlustatud lähenemiseviisi alusel eesmärgiga parandada riikide ja Euroopa Liidu kontrollisüsteemide toimimist.

1.11 Kindla maksimumsumma kehtestamise suhtes ning arvestades, et seda summat ei ole lubatud suurendada, kuna see on lisatud juba kindlaks määratud mitmeaastasesse kavasse, on komitee seisukohal, et määruse ettepanek on paljudes kulude haldamise aspektides ebatäpne, mistõttu ei saa hinnata, kas see summa on piisav või mitte.

1.12 Seoses juurdepääsuga põllumajandussektori kriisibireservile teatud asjaoludel peab komitee vajalikuks selgitada, kuidas saavad liikmesriigid hädaolukorras sellest vahendeid. Kuna kõnealusest reservist antakse vahendeid looma- ja taimetervise seotud hädaolukordades, leiab komitee ühtlasi, et on asjakohane asendada mõiste „kriis põllumajandussektoris” mõisega „kriis agrotööstussektoris”.

1.13 Viimasena, seoses uurimisprogrammidega taimetervise tuvastamiseks ja tervishoiu meetmete väljatöötamiseks liikmesriikide äärepoolseimates piirkondades taotleb komitee, et komisjon arvestaks ka võimalikke taimeterviseid, mis pärinevad kolmandatest riikidest, mis moodustavad Euroopa Liidu jaoks olulise osa toiduahelasektoris kasutatava tooraine ja töödeldud toodete tarnetest, sealhulgas kuluartikleid taimetervise või tootmisstandardite ühtlustamiseks nende riikidega.

2. Kontrolle käsitleva ettepaneku kokkuvõte

2.1 Komisjoni ettepaneku eesmärk on vaadata läbi ametliku kontrolli käsitlevad õigusaktid, et parandada puudused nende sõnastuses ja kohaldamises. Selle eesmärk on kehtestada kindel, läbipaistev ja jätkusuutlik õigusraamistik, mis sobib paremini eesmärkide saavutamiseks. Ettepaneku *ratio legis* hõlmab ka puudusi, mida Toidu- ja Veterinaaramet on tuvastanud teatud liikmesriikide kontrollisüsteemides.

2.2 Dokument sisaldab kolme olulist muudatust looma- ja taimetervise ning taimse paljundusmaterjali valdkonna õigustiku ajakohastamiseks, et uuendada ja integreerida ametliku kontrolli süsteemi nii, et see oleks sidus ELi poliitika uuendamise ja kõnealustes sektorites.

2.3 Kolmandatest riikidest pärit kaupu käsitleva ametliku kontrolli suhtes kohaldatakse praegu regulatiivseid sätteid koos valdkondlike õigusnormidega, mille nõudeid kohaldatakse loomade ja loomsete toodete ning taimede ja taimsete toodete impordi suhtes ning toidu- ja söödakontrollide suhtes.

2.4 Komisjon kinnitab, et kehtiv laiaulatuslik õigusaktide kogum võimaldab ELil käsitleda esilekerkivaid riske või hädaolukordi kaubandusmoonutusi põhjustamata, kuid tõdeb, et kõnealust ELi impordikontrollisüsteemi saaks muuta ühtsemaks olemasolevate valdkondlike õigusaktide läbivaatamise ja konsolideerimise abil.

2.5 Mis puutub ametliku kontrolli rahastamisse, siis on määruses kinnitatud üldpõhimõte, et iga liikmesriik eraldab enda ametliku kontrolli jaoks piisavalt rahalisi vahendeid, ning samuti kohustus võtta teatud piirkondades nn kontrollitasu.

2.6 Ettepanekus säilitatakse liikmesriikide kohustus määrata riigis referentlabor iga komisjoni määratud ELi referentlabori jaoks.

2.7 Lõpuks on määrusesse lisatud uus säte nõuete rikkumise eest kohaldatavate karistuste kohta, milles nõutakse, et liikmesriigid peavad tagama, et eiramise korral kohaldatavad rahalised karistused kehtestatakse sellisel tasemel, mis tühistaks majandusliku kasu, mida toimepanija soovis tahtliku rikkumise abil saada.

3. Kulused käsitleva ettepaneku kokkuvõte

3.1 Komisjoni määruse ettepaneku eesmärk on aidata tösta inimeste, loomade ja taimede tervise kaitse taset kogu toiduahela ulatuses, suurendada tarbijakaitse ja tarbijate teavitamise taset ning tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse, soosides samas konkurentsivõimet ja töökohtade loomist.

3.2 Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja piisavalt rahalisi vahendeid. Selleks et tagada kulutuste tõhus suunamine asjakohaseks otstarbeks, tuleb seada konkreetset eesmärgid ja näitajad nende eesmärkide saavutamise hindamiseks.

3.3 Kõnealune Euroopa Liidu poolne rahastamine toimub toetuste, hangete, lepingute sõlmimise ja asjaomastele valdkondadele pühendunud rahvusvahelistele organisatsioonidele tehtavate maksete kaudu. Kõnealuses määruses on loetletud abikõlblikud meetmed, mida EL võib rahastada, samuti rahastamiskõlblikud kulud ja kohaldatavad protsendimäärad.

3.4 Nagu on sätestatud ettepanekus mitmeaastase finantsraamistiku kohta aastateks 2014–2020, esitab komisjon toidu ja söödaga seotud kulude maksimumsummaks 1 891 936 000 eurot. Lisaks sellele soovitatakse ettepanekus luua hädaabimehanism reageerimiseks kriisiolukordades.

3.5 Rahastamiskõlblike kulude hüvitamiseks määratava lõpliku protsendimäära osas ning arvestades kõnealuses määruses seatud eesmärkide tähtsust, on määruse ettepanekus kehtestatud rahastamiskõlblike kulude rahastamine 100 % ulatuses alati, kui meetmete rakendamise kaasnab ka mitterahastamiskõlblike kulused.

3.6 Loomataudide ja zoonooside puhangute likvideerimiseks, tõrjeks ja seireks ettenähtud riiklike programmide osas on määruse ettepanekus kehtestatud, et riiklike programmide jaoks eraldatakse ELi rahastamisvahendeid, et vähendada inimeste ja loomade tervist ohustavate loomataudide ja zoonooside puhanguid.

3.7 Seoses hädaabimeetmetega taimedele või taimsetele saadustele kahjulike organismide (taimekahjurid) likvideerimiseks nähakse määruse ettepanekus ette, et EL annab rahalise

panuse nende likvideerimise ning teeb kättesaadavaks rahastamisvahendid hädaabimeetmete jaoks võimalike kahjuripuhangute leviku vältimiseks. Samuti on sätestatud, et EL rahastab asjakohaseid uuringuid tagamaks teatud kahjurite õigeaegse tuvastamise.

3.8 Määruses kinnitatakse, et EL eraldab ametliku kontrolli jaoks rahalist toetust. Rahastatakse eelkõige ELi referentlaborid, et aidata neil kanda komisjoni tööprogrammide rakendamise tulenevaid kulusid. Samuti antakse rahalist toetust andmebaaside ning arvutipõhiste infotöötlussüsteemide loomiseks ja tööks.

3.9 Lõpuks lubatakse määrusega komisjonil kontrollida, et nimetatud rahastamisvahendeid kasutatakse tõepoolest rahastamiskõlblike meetmete rakendamiseks, et tagada ELi rahastamisvahendite vastutustundlik ja tõhus kasutamine.

4. Üldised märkused

Kontrollid

4.1 Komitee pooldab komisjoni ettepanekut ja kavatsust kaitsta ühtset turgu ning tagada kogu ELis ühtlane kõrgetasemeline tervisekaitse, aidates vältida õiguslikke tühimikke.

4.2 Komitee toetab eesmärgi ajakohastada ja tugevdada kontrollivahendeid ja ametlikke kontrole nii, et suureneks nende kasutamine ja tõhusus.

4.3 Komitee väljendab muret kontrollitasude kehtestamise pärast iga liikmesriigi poolt ilma eelnevalt kindlaksmääratud summa kehtestamiseta. See võib tekitada riigiti erinevusi, mis vähendavad mõnede ettevõtjate konkurentsivõimet teiste suhtes.

4.4 Komitee pooldab sätteid proovide võtmise ja analüüsimise kohta, millega nähakse ette, et analüüsi tehakse ametlikes laborites, luues ühise süsteemi võrdlevate analüüside tegemiseks.

4.5 Komitee peab väga positiivseks riikide ja laborite vahelist kooskõlastamist ning pooldab seepärast ühe referentlabori olemasolu igas liikmesriigis.

Kulud

4.6 Komitee pooldab komisjoni ettepanekut ja kavatsust saavutada toiduohutuse ja toiduainete tootmissüsteemide ohutuse kõrge tase, parandada loomade tervist ja heaolu, tuvastada ja likvideerida taimekahjurid ning tagada ametliku kontrolli tõhusus.

4.7 Komitee toetab eesmärki kehtestada meetmed ja rahastamiskõlblikud kulud.

4.8 Komitee pooldab rahastamismäärade ratsionaliseerimist määruse sätetega, milles kehtestatakse standardne rahastamismäär 50 % rahastamiskõlblikest kuludest. Seda võib teatud tingimustel suurendada 75 või 100 %-ni.

4.9 Komitee peab positiivseks, et määruses kehtestatakse halduskoormuse vältimiseks toetuse miinimumsummaks 50 000 eurot.

4.10 Komitee peab väga positiivseks rahastamisreservi kasutamise võimalust kriisi korral agrotööstussektoris, samuti rahaliseks toetuseks kahjuripuhangute uurimiseks ja tuvastamiseks.

4.11 Lõpuks peab komitee seoses ametliku kontrolliga soodsa määruses kehtestatud rahalise toetuse võimalust ELi referentlaboritele ja nende täiendamise projektidele.

5. Konkreetsed märkused

Kontrollid

5.1 Komisjoni ettepanek on liiga ebamäärane tasu suuruse kindlaksmääramise ja varieeruva või moodulite kaupa makstava (olenevalt riigi või Euroopa kriteeriumidest) või kindlasummalise tasu mudeli valiku osas. Operatiivtasandil võib ELi eri liikmesriikides teenustasude kehtestamisel ühtse halduskultuuri puudumine tekitada olukorra, et praktikas esineb riikide seas lahknevusi sõltuvalt sellest, kas nad rakendavad tasu või mitte või teevad seda erineva ajakava järgi.

5.2 Tasudest erandi tegemise põhjuste osas ei pruugi komisjoni ettepanek vastata selle tööstusharu ettevõtjate paljususele ELis, mistõttu on soovitatav rohkem täpsustada tasu vähendamise eri kategooriaid, et vältida põhjendamatu vahetegemist ettevõtete vahel nende suuruse alusel, mis moonutab ühtset turgu.

5.3 Ettepanekus ei ole konkreetselt nimetatud või näidatud, mis ülesandeid täidavad veterinaarid ja kontrollispetsialistid põllumajanduslikes majapidamistes.

Kulud

5.4 Määruses tehtud ettepanekut vähendada komisjoni otsuste arvu, näiteks rahastamisvahendite tagasimaksmise korral, ei ole piisavalt selgitatud, sest kõnealuses dokumendis ei mainita, milline organ seda otsustab.

5.5 Komisjoni ettepanekus on sätestatud, et Euroopa Liit annab rahalist toetust hädaabimeetmete korral, mis võetakse teatud loomataudide või zoonooside puhangute ilmnemisel ja arenemisel, kuigi ettepanekus ei ole täpsustatud, millised on konkreetsed rahastamismeetmed.

5.6 Taimetervise hädaabimeetmete osas peetakse oluliseks, et komisjoni ettepanekus kaalutaks võimalust teha ELi rahaline toetus kahjurite tuvastamise uurimisprogrammide ning kolmandatele riikidele suunatud taimetervise toetusmeetmete loomiseks ja juhtimiseks kättesaadavaks kõigile huvitatud kasutajatele kogu ELis.

5.7 Mis puutub liikmesriikide riigiametnike väljaõppe parandamisse, siis peab komitee komisjoni kavatsust positiivseks, kuid peab tingimata vajalikuks eelnevalt ühtlustada selle määruse kohaldamisala puudutavad normid, et tagada kontrollisüsteemide parem toimimine praktikas.

5.8 Viimaseks ja seoses kolmandate riikidega, mis moodustavad Euroopa Liidu jaoks olulise osa toiduahelasektoris kasutatava tooraine ja töödeldud toodete tarnetest, leiab komitee, et ettepanekus tuleks arvesse võtta taime- ja loomatervise alaste õigusnormide võimalikku ühtlustamist kõnealuste riikidega.

Brüssel, 16. oktoober 2013

Euroopa
Majandus- ja Sotsiaalkomitee president
Henri MALOSSE